

Rustningar

Rustningsklass

Utifrån grundreglerna så delas rustningarna in i tre klasser: lätta, medeltunga och tunga rustningar.

Lätta rustningar inkluderar skydd eller skyddande plagg av exempelvis tyg, läder eller pälsar. Tygrustningarna i form av gambesoner, aketoner och fäktvästar är de vanligaste och kan vara stoppade eller gjorda av många lager. Härdat och ohärdat läder används delvis som förstärkning av tygskydd men det finns genuina rustningar av just de materialen.

Rustningsbonus: 2

Lätta rustningar är flexibla och bekväma även om de kan vara varma och lukta illa efter ett tag. De är vanligtvis ofärgade och utan utsmyckningar och ser ut därefter, fast det förekommer även dyrbara rustningar och då främst fäktvästar men också gambesoner och aketoner.

Dessa är ofta kraftigt färgade och har rikligt med utsmyckningar i form av broderier, knappar, kantband och kanske även pärlor eller ädelstenar. Det är i regel acceptabelt att bära lätta rustningar bland folk. Detta beror lite på hur representabel rustningen är, vem bäraren är och hur denna betar sig.

Medeltunga rustningar inkluderar främst olika former av ringbrynjor med lättare vaddering, fjällpansar och kraftigt förstärkta läder- eller tygrustningar. De medeltunga rustningarna har fortfarande en del flexibilitet kvar, men är ofta jobbiga att bära under längre tider för en ovan bärare.

Rustningsbonus: 4

Vanligt folk förväntas inte bära medeltunga rustningar. Det kommer att vara uppseendeväckande och risken finns att stadsvakten börjar undra vad du håller på med. Däremot så brukar vakter, soldater och andra militanta personer ha lätta eller medeltunga rustningar. Återigen beror det alltså mycket på vem man är och hur man betar sig.

Tunga rustningar består av metallplåtar i någon form, till exempel lamellar, brigandin eller rena plåtrustningar. De tunga rustningarna är stela, men rörligheten hindras sällan tack vare ledade leder. De tunga rustningarna är obekväma att bära under längre tid, speciellt om man ska gå omkring i dem. Det är endast adel och militär som kan bära tunga rustningar utan att bli uppmärksammade och inte ens de bör göra det i städer. Detta är dock oftast inget problem; vem vore dum nog att knata omkring på stan med en helrustning?

Rustningsbonus: 6

Författare: Mika Keskitalo

Redigering: Rickard Elimää

Korrekturläsning: Wilmer Persson

Bilderna är tagna från engelska Wikipedia.

Kvalitet

Kvaliteten beror främst på hur bra material som använts och hur bra den är gjord. Mästersmeder gör ofta rustningar av normal kvalitet eftersom arbetet går snabbare och slutprodukten blir lättare att sälja.

Rustningsmodifikation: -1

Sliten ringbrynjeskjorta.

Dålig kvalitet kan förslagsvis innebära följande; en tygrustning som har för få lager eller har dålig stoppning; när lädret i en léderrustning är av dålig kvalitet eller för tunnt; när en ringbrynja eller metallrustning är ohärdad eller dåligt härdad; tjockleken i plåten är inte tillräcklig. Alternativt kan rustningen vara av normalt material men dåligt gjord. Måhända är den ett misslyckat exemplar eller ett jobb av en lärling.

Rustningar av dålig kvalitet kan vid första anblicken verka vara av normal kvalitet, så man måste vara noggrann då man köper rustningar av en främling. En beryktad mästersmed skulle aldrig släppa ifrån sig något av dålig kvalitet. Det kan tänkas att han säljer det som något gjort av hans lärlingar, men då säljer han inte den under sitt eget namn.

Rustningsmodifikation: ±0

Normal kvalitet innebär att rustningens material är medelmåttigt och att hantverkaren gjort ett normalt jobb.

Rustningsmodifikation: +1

God kvalitet har rustningar som är gjorda av bra material och med extra möda och skicklighet, i regel helt anpassad efter personen som ska använda rustningen. Det innebär också ofta att rustningen är förstärkt på något optimalt sätt, till exempel kan en plåtrustning vara smidd så att utsatta ställen har tjockare plåttjocklek.

I alla metallrustningar så är härdningen kritisk och en rustning med hög kvalitet har alltid en lyckad härdning. Det är inte alltid där det syns att en rustning är av hög kvalitet, men det vanligaste är att de även ser dyrbara ut - ofta med olika former av etsningar, färger eller utsmyckningar.

Täckningsgrad

Täckningsgraden på rustningen finns i tre grader:

Rustningsmodifikation: -1

Bristfällig täckning innebär att rustningen täcker en såpass liten del av kroppen att den inte ens lyckas skydda de mest utsatta träffytorna.

Rustningsmodifikation: ±0

Normal täckning har de rustningen som täcker de mest utsatta kroppsdelarna eller täcker stora delar av kroppen. Oftast innebär det att huvud, kropp och händer skyddas, men kan skifta beroende på vilken stridsteknik som individen använder. Ibland kan det vara intressant att skydda benen om tekniken lämnar blottor där. Det är förvisso inget som regelsystemet täcker in, men kan vara värt att veta.

Rustningsmodifikation: +1

Heltäckande skyddar i stort sett hela kroppen.

2 - RUSTNINGAR

Rustningsexempel

Lätt rustning, bristfällig täckning

En **fäktväst** som skyddar bålen, eventuellt med ett par läderhandskar till. Typiskt för borgare eller adelsmän som med denna symbol vill visa att de kan fäktas. Antagligen är skydden eleganta och kanske även av hög kvalitet.

En **väst** eller tunika som är ihoppsydd av gamla kläder, säckväv och läderbitar. En provisorisk rustning för en bondesoldat som tvingats ut i krig. Låg eller normal kvalitet.

Lätt rustning, normal täckning

Ett **läderharnesk** som täcker kroppen. Huva av vadderat tyg eller läder tillkommer och så även ett par läderhandskar. En lämplig rustning för en vildmarksman, jägare eller laglös. Kvaliteten varierar hela vägen från sämsta möjliga till vackra lackerade läderrustningar.

Armlös gambeson som slutar vid låren. Den kan kompletteras med en vadderad huva och läderhandskar och är rustningen för den billiga soldaten eller vakten. Kvaliteten i denna rustningen är antingen låg eller normal. En dyrbarare variant kan kompletteras av en öppen hjälm och används då av armborstskyttar.

Lätt rustning, heltäckande

Lång gambeson som går ner till knäna och även täcker hela armarna och har en hög krage. Till detta hör ett par läderhandskar med lång krage, lång vadderad hätta som går ner hela vägen till axlarna och höga läderstövlar. Det är endast ansiktet som är oskyddat och i vissa lägen kan knäna skymta fram. Det här är en vanlig basrustning för militär och kan enkelt förbättras med bröstharnesk eller ringbrynja och blir då en medeltung rustning. Kvaliteten varierar beroende på vilken ägare det handlar om.

Tunn gambeson som täcker hela armarna och slutar vid låren, bara för att tas vid av hosor i samma material. Utanpå detta bärs ett läderharnesk och läderskenor både på armar och ben. Axlar, armbågar och knän har ledade skydd av metall eller läder. Metallhjälm och handskar av läder eller metall avrundar rustningen. En lätt rustning av hög kvalitet, lämplig för soldater och vakter.

Medeltung rustning, bristfällig täckning

En **ringbrynjeväst** utan huva, eventuellt med handskar till. En rätt meningslös rustning, utom när man döljer västen under kläderna för att skydda från plötsliga anfall i staden. Användes bland annat av fäktmästare som var rädda för lönnmordsförsök av rivaliserande skolor. Ringbrynjan är mestadels välgjord, men eftersom stoppningen blir så tunn så räknas kvaliteten ändå som normal.

Rustningsbonus: 1

Tips: Läs inte igenom exemplena från rad till rad, då det blir en relativt tråkig läsning. Exemplena finns där för att ge inspiration till de olika rustningsklasserna i de fall där du inte har någon aning om vad de skulle innebära.

Rustningsbonus: 2

Rustningsbonus: 3

Gambeson (1500-tal).

Rustningsbonus: 3

Rustningsbonus: 3

Ett bröstharnesk av fjällpansar och en vacker ceremoniell hjälm. Det här är en paradrustning eller ceremoniell rustning som är gjord mer för utseende än skydd. Kvaliteten kan variera men rustningen är vackert utsmyckat.

Medeltung rustning, normal täckning

Rustningsbonus: 4

Ett fjällpansarharnesk med vadderad ringbrynjuhuvud och metallförstärkta läderhandskar. Det här kan vara samma paradrustning som ovan men är modifierad för farligare tillfällen. Skulle också kunna vara någon sorts officersrustning eller användas av vaktstyrkor i ceremoniella syften. Rustningen är av normal eller bra kvalitet.

Bascinet (1300- 1400-tal).

En ringbrynjehaubergeon* med huvud och under ringbrynjan finns en lättare gambeson. Detta skyddar kropp, höfter och halva överarmarna och för händerna finns handskar av läder eller metall. Varierande kvalitet, mycket beroende på härdningen. Vid hög kvalitet så kan rustningen även inkludera en hjälm och kanske någon form av harnesk eller ake-ton ovanpå ringbrynjan. Används av typiska feodaltrupper.

Medeltung rustning, heltäckande

Lång ringbrynjehauberk som täcker benen ner till knäna, hela armarna och händerna och som kompletteras med höga stövlar samt en huvud som täcker huvudet. I handleden finns ett snitt som man kan dra ut handen igenom. Kvaliteten beror mycket på härdningen, men vid hög kvalitet så inkluderas antagligen även hjälm, handskar (ovanpå ringbrynjan), ringbrynjeskor (stövlarna byts ut) och kanske även metallförstärkningar över utsatta delar som axlar, armbågar, knän, hals och bålen. En vanlig typ av rustning bland välutrustade feodaltrupper och fattigare riddare.

Plåtharnesk av hög kvalitet som har bristfällig täckning (sent 1500-tal).

Kraftig gambeson som slutar vid låren, täcker hela armarna och skyddar halsen med en krage. Ovanpå gambesonens bärs ett harnesk av härdat läder och på ben och armar finns läderskenor med mindre skenor av metall på de mest utsatta träffområdena. Knän, axlar och armbågar har ledade skydd av stål. På huvudet har man en bascinet med en hjälmbrynja hängande under. Händerna skyddas av metallhandskar och på underbenen bärs metallskenor. Kvaliteten är antagligen normal och rustningen skulle kunna tillhöra en veteran som plockat åt sig rustningsbitar efter ett fältslag.

Tung rustning, bristfällig täckning:

Rustningsbonus: 5

Ett plåtharnesk som har normal eller hög kvalitet beroende på om härdningen blivit lyckad eller inte. Kan eventuellt kompletteras med läderstövlar och handskar, En lämplig rustning när man behöver stor rörlighet men ändå vill ha något skydd, speciellt mot projektiler. Avsaknaden av hjälm gör rustningen smått meningslös i en stridssituation. Det kan också vara så att man blir överrumplad och därför inte har hjälm eller handskar på sig.

* Haubergeon och hauberk påminner om varandra, men skillnad finns. Haubergeon är oftast kortare och har bara partiella ärmar. Den kallas ibland för "liten hauberk."

En **brigandinväst** av låg eller normal kvalitet. Ingen vettig rustning i sig, men återigen kan det vara så att man blivit överraskad och därför inte har resten av skydden på sig.

Rustningsbonus: 5

Tung rustning, normal täckning

En **brigandinrustning** som täcker bålen och höfterna. På huvudet sitter en metallhjälm och händerna skyddas av metallhandskar. En kraftfull men ändå enkel rustning för en soldat, som går att ta på sig väldigt snabbt. Håller låg eller normal kvalitet.

Rustningsbonus: 6

Ett **plåtharnesk**, hjälm och plåthandskar. Normal eller hög kvalitet, mycket beroende på härdning. En enkel med effektiv rustning som dessutom ger bra rörlighet och som går snabbt att ta på sig. Används av välutrustade soldater (som kavalleri), vakter och kanske även lätt utrustade adelsmän.

Insidan av ett brigandinharnesk (c:a 1470).

Tung rustning, heltäckande

Full plåtrustning av normal eller hög kvalitet. Den klassiska riddarrustningen. Det är inga problem att svinga sig upp på hästen eller springa men är inget för längre aktiviteter. Folk har till och med sagts kunna simma i rustningen.

Rustningsbonus: 7

Lång tunn gambeson där man drar över en lång ringbryn-jehauberk täcker bålen, armarna, händerna, låren och även huvudet. Benen skyddas dessutom av ringbryn-jehosor med vaddering under. En extra överdragsrustning av brigandin ger bålen mer skydd. Armbågar och knän förstärks sedan av metallkoppor. Metallhandskar med långa kragar täcker händer och underarmar. En bascinet med visir och hjälmbrynja skyddar huvudet. Samtliga ställen av kroppen skyddas således av flera lager av skydd. Låren är antagligen bäst skyddade då de har brigandin, två ringbrynjelager och två vadderingslager på sig. Denna tunga infanterirustning kan vara av olika kvalitet men mestadels är det normal kvalitet.

Brigandinharnesk (1600-tal).

Full plåtrustning (1800-tal).